

BARWNIKI I PIGMENTY	N O R M A B R A N Ź O W A	BN-88
	Pigmenty do tłoczyw termoutwardzalnych Metody badań	6047-12
		Zamiast BN-73/6047-12
		Grupa katalogowa 1029

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są metody badań pigmentów stosowanych do barwienia tłoczyw termoutwardzalnych – fenolowych, mocznikowych i melaminowych.

1.2. Rodzaje badań

- oznaczanie względnej mocy barwiącej,
- oznaczanie odcienia barwy,
- oznaczanie gęstości nasypowej,
- oznaczanie pozostałości na sicie,
- oznaczanie substancji lotnych w temperaturze 105°C,
- oznaczanie substancji rozpuszczalnych w wodzie,
- oznaczanie pH zawiesiny wodnej,
- oznaczanie trwałości na wrzącą wodę,
- oznaczanie trwałości na rozpuszczalniki organiczne,
- oznaczanie trwałości na olej transformatorowy,
- oznaczanie trwałości na mydło,
- oznaczanie trwałości na alkalia,
- oznaczanie trwałości na kwasy organiczne,
- oznaczanie trwałości na światło.

2. METODY BADAŃ

2.1. Oznaczanie względnej mocy barwiącej

2.1.1. Wytyczne ogólne. W zależności od wskazań normy przedmiotowej względną moc barwiącą oznacza się:

- na wymalowaniach,
- na wybarwionych krążkach z tłoczywa:
  - fenolowego,
  - mocznikowego,
  - melaminowego.

2.1.2. Oznaczanie względnej mocy barwiącej na wymalowaniach – wg PN-80/C-04401.

2.1.3. Oznaczanie względnej mocy barwiącej na wybarwionych krążkach z tłoczywa fenolowego

2.1.3.1. Aparatura

- Walcarka laboratoryjna o charakterystyce: walec I – 22 obr/min, temperatura 65 ± 5°C, walec II – 22 obr/min, temperatura 100 ± 5°C.
- Młynek kulowy laboratoryjny,
- Prasa laboratoryjna z możliwością regulowania temperatury do 160°C i ciśnienia do 40 MPa.

2.1.3.2. Odczynniki

- Biel cynkowa gatunek I – wg PN-72/C-81015.
- Mączka drzewna rodzaj I klasa A lub B – wg BN-74/7115-02.
- Stearyna techniczna – wg BN-84/6133-03.
- Urotropina techniczna – wg PN-85/C-83006.
- Tlenek magnezowy techniczny.
- Żywica fenolowa, Nowolak 18 wg BN-78/6311-16.

2.1.3.3. Wykonanie krążków. Odważyć z dokładnością do 0,01 g: 43 g żywicy fenolowej wg 2.1.3.2f), 7,0 g urotropiny wg 2.1.3.2d), 1,0 g tlenku magnezowego wg 2.1.3.2e), 1,5 g stearyny wg 2.1.3.2c), 10,0 g bieli cynkowej wg 2.1.3.2a) oraz 0,5 ÷ 1,0 g pigmentu badanego, w zależności od wskazań normy przedmiotowej i mączki drzewnej wg 2.1.3.2b) w ilości uzupełniającej do 100 g.

Całość starannie wymieszać i przerobić w walcierce wg 2.1.3.1a) w ciągu 5 ÷ 15 min tak, aby plastyczność prasownicza tworzywa oznaczona wg PN-61/C-89036 wynosiła 81 ÷ 130 mm. Następnie zdjęty z walców płat tworzywa roz-

Zgłoszona przez Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Barwników ORGANIKA
Ustanowiona przez Dyrektora Instytutu Chemii Przemysłowej dnia 15 marca 1988 r.
jako norma obowiązująca od dnia 1 stycznia 1989 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 9/1988, poz. 23)

drobnić w młynku kulowym wg 2.1.3.1b) do granulacji poniżej 1 mm, po czym wykonać krążki o średnicy 50 ± 2 mm i grubości $4 \pm 0,2$ mm stosując następujące warunki prasowania: temperatura mierzona na roboczej powierzchni formy $155 \pm 5^{\circ}\text{C}$, ciśnienie 30 ± 3 MPa, czas prasowania 1,5 min/mm grubości. Z otrzymanych krążków usunąć rąbki prasownicze, a miejsca po ich usunięciu wypolerować. Następnie krążki klimatyzować w ciągu co najmniej 12 h w temperaturze $20 \pm 2^{\circ}\text{C}$ i wilgotności względnej $65 \pm 5\%$.

W analogiczny sposób wykonać krążki z pigmentem wzorcowym.

2.1.3.4. Wykonanie oznaczania. Porównać głębokość barwy krążków tłoczywa wybarwionych pigmentem badanym i wzorcowym, przygotowanych wg 2.1.3.3. Porównanie wykonać nie uzbrojonym okiem w rozproszonym świetle dziennym lub stosując urządzenie do otrzymywania sztucznego światła dziennego wg PN-68/N-02310.

W przypadku niejednakowej głębokości barwy krążków wybarwionych pigmentem badanym i wzorcowym, oznaczenie powtórzyć biorąc o 5, 10, 15% itd. mniej lub więcej pigmentu wzorcowego, aż do uzyskania zgodnej głębokości barwy wybarwionych krążków.

Moc barwiącą badanego pigmentu w stosunku do pigmentu wzorcowego (X) obliczyć w procentach wg wzoru

$$X = \frac{m}{m_1} \cdot 100$$

w którym:

m – masa pigmentu wzorcowego, g,

m_1 – masa pigmentu badanego, g.

2.1.4. Oznaczenie względnej mocy barwiącej na wybarwionych krążkach z tłoczywa mocznikowego

2.1.4.1. Aparatura – wg 2.1.3.1b), c).

2.1.4.2. Odczynniki. Tłoczywo mocznikowo-formaldehydowe, niebarwione.

2.1.4.3. Wykonanie krążków. Odważyć z dokładnością do 0,01 g 0,5 ÷ 1,0 g pigmentu badanego, w zależności od wskazań normy przedmiotowej, oraz tłoczywo mocznikowo-formaldehydowe wg 2.1.4.2 w ilości uzupełniającej do 100 g. Składniki rozdrobnić w młynku kulowym wg 2.1.3.1b) do jednorodnej mieszaniny, a następnie wykonać krążki do badań o średnicy 50 ± 2 mm i grubości $4 \pm 0,2$ mm zachowując następujące warunki prasowania: temperatura $145 \pm 3^{\circ}\text{C}$, ciśnienie 30 ± 2 MPa oraz czas prasowania 1,5 min/mm grubości.

W analogiczny sposób wykonać krążki biorąc do barwienia pigment wzorcowy.

2.1.4.4. Wykonanie oznaczania – wg 2.1.3.4 na krążkach zabarwionych pigmentem badanym i wzorcowym wg 2.1.4.3.

2.1.5. Oznaczenie względnej mocy barwiącej na wybarwionych krążkach z tłoczywa melaminowego

2.1.5.1. Aparatura – wg 2.1.3.1b), c).

2.1.5.2. Odczynniki. Tłoczywo melaminowo-formaldehydowe, niebarwione.

2.1.5.3. Wykonanie krążków. Krążki wykonać wg 2.1.4.3 stosując zamiast tłoczywa mocznikowo-formaldehydowego tłoczywo melaminowo-formaldehydowe wg 2.1.5.2 oraz warunki prasowania: temperatura $150 \pm 5^{\circ}\text{C}$, ciśnienie $30 \div 35$ MPa, czas 1,5 min/mm grubości.

2.1.5.4. Wykonanie oznaczania – wg 2.1.3.4 na krążkach zabarwionych pigmentem badanym i wzorcowym wg 2.1.5.3.

2.2. Oznaczenie odcienia. Odcień oznaczać na wymalowaniach wg 2.1.2 lub wybarwionych krążkach tłoczyw wg 2.1.3, 2.1.4 lub 2.1.5 wykonanych pigmentem badanym i wzorcowym o zgodnej głębokości barwy. Porównanie wykonać nie uzbrojonym okiem w rozproszonym świetle dziennym lub stosując urządzenie do otrzymywania sztucznego światła dziennego wg PN-68/N-02310.

W przypadku stwierdzenia niezgodności odcienia określić słownie tę niezgodność, np. bardziej żółty, bardziej przytłumiony itp.

2.3. Oznaczenie gęstości nasypowej – wg PN-80/C-04401.

2.4. Oznaczenie pozostałości na sicie – wg PN-80/C-04401, przy użyciu wody.

2.5. Oznaczenie substancji lotnych w temperaturze 105°C – wg PN-80/C-04401.

2.6. Oznaczenie substancji rozpuszczalnych w wodzie – wg PN-80/C-04401 metodą na gorąco.

2.7. Oznaczenie pH zawiesiny wodnej – wg PN-80/C-04401.

2.8. Oznaczenie trwałości na wrzącą wodę. Krążek tłoczywa wybarwiony pigmentem badanym wg 2.1.3, 2.1.4 lub 2.1.5 umieścić w zlewce pojemności 150 ml zawierającej 50 ml wrzącej wody. Krążek umieścić tak, żeby był całkowicie zanurzony w wodzie. Zlewkę umieścić we wrzącej łaźni wodnej i utrzymywać przez 30 min, uzupełniając zawartość zlewki wrzącą wodą do objętości początkowej. Po tym czasie krążek wyjąć, a w wyciągu i równocześnie w czystej wodzie zanurzyć na 5 s paski bibuły Whatman nr 2 lub podobnej o wymiarach 120X20 mm. Następnie paski zawiesić w położeniu pionowym i wysuszyć w temperaturze pokojowej. Porównać intensywność zabarwienia paska bibuły zanurzonego w wyciągu z paskiem bibuły zanurzonym w czystej wodzie. Porównanie wykonać nie uzbrojonym okiem w rozproszonym świetle dziennym lub stosując urządzenie do otrzymywania sztucznego światła dziennego wg PN-68/

N-02310. Ocenę wykonać za pomocą szarej skali do oceny stopnia zabrudzenia bieli wg PN-86/P-04906.

2.9. Oznaczanie trwałości na rozpuszczalniki organiczne

- wg 2.8, stosując zamiast wody odpowiednie rozpuszczalniki organiczne wskazane w normie przedmiotowej, temperaturę $20 \pm 2^{\circ}\text{C}$ i czas zanurzenia 24 h.

2.10. Oznaczanie trwałości na olej transformatorowy - wg 2.8, stosując zamiast wody olej transformatorowy wg PN-72/C-96058, temperaturę podaną w normie przedmiotowej i czas zanurzenia - 24 h.

2.11. Oznaczanie trwałości na mydło - wg 2.8, stosując zamiast wody 1% roztwór płatków mydlanych wg PN-84/C-77058, temperaturę $60 \pm 2^{\circ}\text{C}$ i czas zanurzenia 60 min.

2.12. Oznaczanie trwałości na alkalia - wg 2.8, stosując zamiast wody 10% roztwór węgla sodowego, temperaturę $50 \pm 2^{\circ}\text{C}$, czas zanurzenia 60 min.

2.13. Oznaczanie trwałości na kwasy organiczne. Krążek tłoczywa mocznikowego lub melaminowego przygotowany wg 2.1.4 lub 2.1.5, zanurzyć w 50 ml wrzącego 1% roztworu kwasu octowego i pozostawić w ostygającym roztworze przez 120 min. Dalej postępować jak w 2.8.

2.14. Oznaczanie trwałości na światło - wg PN-79/C-04411 na krążkach tłoczywa wybarwionych pigmentem badanym i wzorcowym wg 2.1.3, 2.1.4 lub 2.1.5.

KONIEC

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę - Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Barwników ORGANIKA w Zgierzu.

2. Istotne zmiany w stosunku do BN-73/6047-12. Uaktualniono jednostki miar i terminologię kolorystyczną.

3. Normy związane

PN-80/C-04401 Pigmenty. Ogólne metody badań

PN-79/C-04411 Pigmenty. Oznaczanie trwałości na światło

PN-84/C-77058 Środki do prania i mycia. Płatki i nitki mydlane. Wymagania i badania

PN-72/C-81015 Biel cynkowa

PN-85/C-83006 Urotropina techniczna

PN-61/C-89036 Tłoczywa termoutwardzalne. Oznaczanie plastyczności prasowniczej metodą Raschiga

PN-72/C-96058 Przetwory naftowe. Olej transformatorowy

PN-68/N-02310 Iluminanty i źródła sztucznego światła dziennego

PN-86/P-04906 Metody badań wyrobów włókienniczych. Wyznaczanie odporności wybarwień. Szare skale do oceny odporności wybarwień

BN-84/6133-03 Produkty tłuszczopochodne naturalne. Stearyna techniczna

BN-78/6311-16 Żywice syntetyczne. Żywice fenolowe techniczne typu nowolakowego

BN-74/7115-02 Mączka drzewna do tworzyw sztucznych

4. Autorzy projektu normy: mgr Romualda Matysiak, mgr Hanna Bernard, Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Barwników ORGANIKA.